کێ شار دادەمەزرێنێت؟ فریشتە، یان ئیبلیس؟.. کاروان کاکەسوور

لێکۆڵینەوە

ماوەیەکە لێرە و لەوێ دەبیستیت، یان دەخوێنیتەوە، کە عەرەبە ئاوارەکان مەترسیی گەورەیان لەسەر شارەکانی کوردستاندا پەیدا کردووە، بگرە کار بەوە گەیشتووە بۆ دەرکردنیان کەمپین بە ڕێ بخرێت. ئەمە نەک هەر قسەی خەڵکی ئاساییە، بەڵکو بۆچوونی بەشێکی زۆری ڕۆشنبیرانیشمانە، کە پێیان وایە بوونی عەرەب لە شارەکانی کوردستاندا مانای دەرکەوتنی کۆمەڵێک دیاردەی نێگەتیڤە. ئەوەی من وەک نووسەری ئەدەبی گێڕانەوە مەبەستمە بە پلەی یەکەم لە سەری بوەستم و قسەی لێوە بکەم تێڕوانینی ئەو ڕۆشنبیرەیە بۆ چەمکی شار، بەوەی پێی وایە شار بە نیازی چاک و بە کەرەستەی پاک دادەمەزرێت، لە کاتێکدا مێژووی دروستبوونی هەموو شارەکان، بگرە هیی تێکڕای ئاوەدانییەکان پێمان دەڵێن ئەوە تەنیا نیازی خراپ و کەرەستەی پیسە توانایان هەیە شار دروست بکەن و سیمای شارستانیی پێ بدەن. هەروەها مەبەستی من لە چەمکی شار تەنیا لایە فیزیکییەکەی نییە، بەڵکو بە پلەی یەکەم لایە مێتافیزیکییەکەیم بە لاوە گرنگە. بە مانایەکی دی شار وەک چۆن بریتییە لە ڕووبەر و قەبارە، بە هەمان شێوە هەموو ئەو ئاڕاستە نەبینراوانەیش دەگرێتەوە، کە لەناو ئەو ڕووبەر و قەبارەیەدا دەجووڵێن، بەڵام ناکرێت باز بەسەر ئەو پرسیارەدا هەڵبدەم: بۆچی کەلتووری ئێمە ناتوانێت وەک مرۆڤی ئاسایی لە عەرەب بڕوانێت؟ بۆچی یان بە پیرۆزی دەزانێت و یان بە نەفرەتی دەکات؟ ڕاستییەکەیشی لێرەدا دوو ئایدۆلۆجیای جیاواز خۆیان دەردەخەن، کە مێژووی دوورودرێژیان هەیە، یەکەمیان، ئایدۆلۆجیای دینی و دووەمیان ئایدۆلۆجیای ناسیۆنالیستی هەڵیدەسووڕێنێت، ئەوە ئەگەر بتوانین ناوی ناسیۆنالیستیی لێ بنێین. هەردووکیشیان لە بنەڕەتەوە ئایدۆلۆجیای ڕەیسزمن، لەگەڵ پارێزی زۆرم بۆ تێرمی (ڕەیسیزم)، کە هەست دەکەم هێشتا ئەم ئەقڵە نەگەیشتووەتە ئەو ئاستەی (ڕەیسیزم)ی بە مانا فراوانەکەی لێ بکەوێتەوە. بە هەرحاڵ ئێمە لێرەدا لە بەردەم دوو تێڕوانینداین، یەکەمیان عەرەب دەخاتە سەرووی هەموو نەتەوەکانی دیکەوە، کە خەلیفەیش هەر دەبێت عەرەب بێت و لەوەیش وردتر قوڕەیشی بێت، بگرە زۆر جار مەبەستی لە (ئۆمەتی ئیسلام) تەنیا عەرەبە، لە کاتێکدا

دووەمیان پێی وایە عەرەب نەتەوەیەکی نزمە.

لە نەوەدویەکەوە بۆ ئەمساڵ بە هۆی شکستی پارتی و یەکیەتی لە هەموو بوارەکاندا هەستی ناسیۆنالیزمی کاڵ بووەتەوە و هەستی دینی بەهێز بووە، بەڵام لەگەڵ ڕووداوەکانی ئەم یەک دوو ساڵەی دواییدا، ڕاستتر لەگەڵ تێکشکانی ئیخوان موسلمین و دەرکەوتنی جموجۆڵی داعشدا (هەستی ناسیۆنالیستی!) لە کوردستاندا بووژاوەتەوە، یان ڕاستتر لە خەو هەستاوەتەوە و لەژێر چەپۆکی ئەو هەستە دینییەدا هاتووەتە دەرێ. کەواتە هەردوو هەستەکە پێوەندییان بە ڕووداوی ڕۆژانەوە هەیە، بۆیە لاواز و ڕووکەشن و لەگەڵ گۆڕانی دۆخی ڕووداوەکاندا پاشەکشە دەکەن. لەپشت هەردووکیاندا کۆمەڵێک ڕۆشنبیری میللی هەن و بە زمانی ڕۆژانە، بەو زمانەی نزمترین ئاستی فیکریی هەیە، ئەو جووتە هەستە جۆش پێ دەدەن.

ئایینەکان بە گشتی شاریان وەک شوێنی نێگێتیڤ سەیر کردووە. لە (کتێبی هەبکووک 2:12)ی بایبڵدا نووسراوە: (وای بۆ ئەو کەسەی شار بە خوێن دادەمەزرێنێت و گوند بە گوناهـ!). لە ئیسلامدا هەموو ئەو ڕەگەزانەی شار پێک دەهێنن، حەرام کراون وەک وێنە، نێخشونیگار، پەیکەر، خانووی بەرز و زۆری دی. هەر ئایینەکانیش کۆمەڵێک یاسایان داناوە، تاکو خەڵک لەو شوێنە گڵاوەدا ئازاد نەبێت ئارەزووەکانی تێر بکات. واتە لە دیدی ئایینەکاندا شار دیفاکتۆ (امر واقع)یکە و ناکرێت دانەمەزرێت، بەڵام کاتێ دامەزرا، ئەوا پێویستە دانیشتووانی پێڕەوی پرینسیپەکانی خواوەند بکەن، دەنا ڕووبەڕووی سزای قورس دەبنەوە. لە بەهەشتدا شار نییە و سزا بۆ هەموو شێوەکانیەوە هەڵدەگیرێت، بەو مانایەی ئیبلیس هیچ کاریگەرییەکی بەسەر مرۆڤەوە نامێنێت. ژنی مێرددار (محصنة) کاتێ زینا دەکات، بەردباران دەکرێت، یان پیاوێک هاوسەری هەیە (محصن) و پەنا بۆ ئەو کارە دەبات، سەد جەڵدەی بە ئاشکرا لێ دەدرێت، لەبەر ئەوەیە ئەوانە لەو یاسایە لایان داوە، ئەو یاسایەی لە بنەڕەتەوە بۆ ئەوە دانراوە مرۆڤ لە ئاوەدانی بپارێزێت و نەهێڵێت ئازادانە بەر ئەوەی دی بکەوێت، بەڵام ئاخۆ مرۆڤ بەرگەی تەفرە(Temptation)کانی شار دەگرێت؟ بە مانایەکی دی ئایا مرۆڤ تا کەی دەتوانێت لە بەرانبەر هێزی شاردا بوەستێت، کە وەک گوترا هێزی شەیتانە، نەوەک فریشتە؟ ئینجیل ددان بەوەدا دەنێت، کە پەیامبەرانی سەردەمی زوو هەڵەی گەورەیان کردووە. مێژوونووسانی ئیسلام بە وردی ڕووداوی شەڕە خوێناوییەکانی خەلیفەی یەکەمی ڕاشیدی (ئەبوبەکر سدیق) لەگەڵ ئەو موسڵمانانەی زەکاتیان نەدا، جەنگی

جەمەلی نێوان (عائیشە)ی دایکی موسڵمانان و (عەلیی کوڕی ئەبوتالیب)، تیرۆرکردنی خەلیفەی سێیەم بە دەستی موسڵمانان، شەڕی سەفەینی نێوان (عەلی) و (مەعاویەی کوڕی ئەبوسوفیان) و زۆری دیکەیان بۆ تۆمار کردووین. لە هەموو ئەمانەدا موسڵمان موسڵمانی کوشتووە، بگرە تەرمی یەکتریان شێواندووە، لەگەڵ ئەوەیشدا لە زمانی پەیامبەرەوە بیستوویانە: (إذا التقى المسلمان بسيفيهما فالقاتل والمقتول في النار). واتە ئەگەر دوو موسڵمان بە شمشێر ڕووبەڕووی یەک بوونەوە، ئەوا چ بکوژ و چ کوژراو بۆ دۆزەخە. ئەمە لە کاتێکدایە، کە شارەکان لەوپەڕی سادەییدان. ئێدی کاتێ شار پڕی پارچەکانی تەکنەلۆجیا دەبێت؟ کاتێ باس لەو شارە دەکەین، کە لەگەڵ شۆڕشی پیشەسازیدا چاوی هەڵهێناوە و گەشەی کردووە، ئەوا هێندە دیکە هەست بە ئامادەیی شەیتان و نەبوونی فریشتە دەکەین. ئەو شارانە خاوەنی دوو شەڕی گەورەی جیهانی و سەدانی لێکاڵین. (ئیتالۆیێ کالفینۆ) لە ڕۆمانی (شارە نەبینراوەکان)دا هەر دەڵێی ویستوویەتی بڵێ شار و شەیتان یەک مانایان هەیە. دیار نییە، بەڵام سەرچاوەی هەموو جووڵەیەکی بەد و شێوانگێزە. هەر بۆیە شار شوێنی مرۆڤی گرتووەتەوە. نۆ بەشی بۆ داناوە، کە هەر بەشەی لەژێر ناونیشانێکدا کۆ کردووەتەوە. هیچ یەکێ لەو ناونیشانانە ئاماژەی ڕاستەوخۆ بە مرۆڤ نادەن وەک (شار و یادەوەری)، (شار و ئارەزوو)، (شار و نیشانە)، (شار و ناو) و شتی لەم بابەتە.

ئەوەی لێرەدا گرنگە بگوترێت ئەوەیە هەمیشە زۆرینە دەیەوێت لە ڕێی پیرۆزییەوە بەرەنگاری مەیلی شەیتان ببێتەوە، بۆ ئەوەی ئەو لە هەوڵە سەرکێشەکانی بگرێت و دڵنیایی و ئاساییش بۆ دەست بهێنێت. هەر لێرەدا ئەوەیش دەڵێم چۆن وردە وردە ئەو زۆرینەیە خۆی لەگەڵ مەیلی شەیتاندا ڕادەهێنێت و دەیەوێت بەرگی پیرۆزیی لە بەر بکات. بەم شێوەیە هەردوو ڕەگەزی مێژوو و دەسەڵاتی مێژوو خۆیان دەسەپێنن، بەوەی هەتا ئەو مەیلە ئیبلیسییە زیاتر کاتی بە سەردا تێپەڕێت و پتر بمێنێتەوە، کەمتر دەبێزرێت، بگرە دەبێتە بەشێک لە پیرۆزی، بەوەی زۆرینە پەسەندی دەکەن. دەکرێت لێرەدا نموونە بهێنینەوە. تاوەکو سییەکان و چلەکانی سەدەی بیستەمیش لە شارێکی وەک هەولێردا فرۆشتنی نان بە خەوشێکی گەورەی کۆمەڵایەتی زانراوە، بۆیە خەڵک لە مووسڵەوە هاتوون و لەوێ نانەواخانەیان دامەزراندووە. ئەمە لانی کەم دوو شتمان پێ دەڵێت، یەکەم، هەولێر لە ڕووی مێژوویییەوە لە مووسڵ دواکەوتووتر بووە. بە مانایەکی دی لەو سەردەمەدا پیشەی نانەوایی لە هەولێر نوێ بووە و هێشتا نەیتوانیوە دەنگی زۆرینە بۆ دەست بهێنێت، بەڵام بە تێپەڕبوونی

کات پەسەند کراوە و چووتە ناو بازنەی پیرۆزییەوە. ئەمڕۆ کەمینەیەکیش نییە فرۆشتنی نانی لا خەوش بێت. دووه□م، ئەو ڕەگەزە نوێیانەی لە ڕووبەرێکەوە دێنە ناو ڕووبەرێکی دیکەوە، توانای گۆڕانکارییان هەیە، بەوەی ئەوانە لە لایەک لە گرووپە گەورەکانی خۆیان دادەبڕێن و ترسی سزایان نامێنێت، بەمەیش شێوازی بیرکردنەوە و هەڵسوکەوتیان دەگۆڕێت، مادام لەژێر ئەو کۆنتڕۆڵە کۆمەڵایەتییە دێنە دەرێ و شەرمیان لێ هەڵدەگیرێت. لە لایەکی دی لەو ڕووبەرە نوێیەدا کاتێ هەست بە تەنیایی دەکەن، پتر بە ناوەوەی خۆیاندا ڕوو دەچن، کە ئەوێ سەرچاوەی هەموو داهێنانێکە. سەیر نییە ئەگەر زۆربەی داهێنەرە گەورەکان چ لە بواری فیزیکی و چ لە بواری مۆڕاڵیدا، کەسانی ئاوارە بن. بۆ نموونە زۆربەی دامەزرێنەرانی سینەمای ئەمریکی و میسری لە کۆتاییی سەدەی نۆزدەم و سەرەتای سەدەی بیستەم خەڵکی خۆیان نین. هەندێکیان لە شوێنی واوە چوون، کە تاکو ئەمڕۆیش سینەمای نەناسیوە. زۆربەی فەیلەسووف و نووسەرە گەورەکان بەرهەمی خۆیان لە دەرەوە نووسیوە. بەشێکی بەرچاوی هونەرمەندان لە مەنفادا شانۆ و موزیکی نوێیان داهێناوە و گۆڕانکاریی سەیریان کردووە. لەناو ئەو نەوە نوێیانەی پەناهەندەی کورد لە ڕۆژئاودا کۆمەڵێک داهێنەر لە بواری موزیک، شانۆ، سینەما، وەرزش و هیی دیکەدا دەرکەوتوون. ئەمڕۆ ترسی دانیشتووانی باشووری کوردستان لە هاتنی عەرەب پێوەندیی توندوتۆڵی بەم خاڵە جەوهەریییەوە هەیە. بەڵێ، ئەوان ترسی گەورەیان لەوەیە بە هۆی هاتنی ڕەگەزی جیاوازەوە گۆڕانکاری لە سیستێمی ژیانیاندا ڕوو بدات و ئەو پیرۆزییەی چەند ساڵە کەڵەکەیان کردووە درزی تێ بکەوێت. دیارە بەشێکی زۆری ڕۆشنبیر و کەسانی سیاسی بە مەبەستی خۆیان قەبارەی شتەکەیان گەورەتر کردووە و وایان دەرخستووە خەڵک تا ئەو ڕادەیە لەوانە ناڕازین، بەڵام ئەمە پێوەندیی بەم باسەوە نییە. تاکو ناوەڕاستی حەفتاکانیش پیاوانی ئایینی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە پشتبەستن بە قورئان و حەدیس بوونی ئامێری تەلەڤزیۆنیان لە ماڵدا بە حەرام دەزانی، بەڵام ئەمڕۆ حزبە ئیسلامییەکان خاوەنی کەناڵی ئاسمانیی خۆیانن، بگرە هەندێک وا دەزانن ئەو کەناڵانە بەرەکەت دەخەنە ماڵیانەوە. وەک دەرکەوتووە هیچ ئامرێکی دی وەک تەلەڤزیۆن ناتوانێت لە ڕەمەزاندا یارمەتیی موسڵمان بدات لەوەی بەرگەی برسییەتی، تینووییەتی و ماندووبوون بگرێت. ئەوەی گۆڕاوە ئەو تێکستە دینییانە نین، کە پشتیان پێ بەستراوە، بەڵکو گۆڕانی سیمای ئەو ئامێرەیە، کە بە هۆی کۆنبوون و مانەوەی وردە وردە شێوەی ئیبلیسی پێوە نەماوە و ڕەنگی فریشتەی گرتووە. لە ئیسلامدا خانووبەرە بە نەگەتیف س□یر کراوە، بە تایبەتی خانووبەرەی بەرز،

وەک لە حەدیسی (يؤجر المسلم في كل شيء إلا في شيء يضعه في التراب)دا دەبینین، کە لە (سەحیحی بوخاری)دا پارێزراوە و ماناکەی ئەوەیە موسڵمان ماڵی خۆی بۆ هەر شتێک ببەخشێت پاداشتی دەدرێتەوە، جگە لەوەی بۆ خۆڵی خەرج دەکات. واتە هەر پارەیەک بۆ خانووبەرە بدرێت، وەک ئەوە وایە بۆ خۆڵ درابێت و هیچ خێرێکی نییە. زۆر نموونەی دیکە هەن بۆ ڕوونی ئەوە پێشان دەدەن پەیامبەری ئیسلام و هەندێک لە هاوەڵە نزیکەکانی دوژمنی خانووبەرە بوون، کەچی ئەمڕۆ شێخە ناسراوەکان لە ئاپارتمانە زۆر بەرزەکاندا دەژین و لەوێ فەتوا دەردەکەن.

ئەو شەڕانەی نێوان موسڵمانان لە سەرەتای سەدەی یەکەمدا نەک هەر بوونە هۆی ئاکتیڤبوونی شار، بەڵکو شاری دیکەیش دامەزران و ڕۆڵی گەورەیان لە بوارە جیاوازەکانی ژیاندا بینی، بۆ نموونە خەلیفەی چوارەم بە مەبەستی قایمکردنی دەستەڵاتەکەی کووفەی کردە پایتەختی خیلافەی ئیسلامی و (مەعاویەی کوڕی ئەبو سوفیان) لە شام، دروستتر لە دیمەشقی کۆنەپایتەختی بایزەنتیدا ئێمپایەرێکی گەورەی دامەزراند. ئەمانە نموونەن بۆ ئەوەی شار هەر لە بنەڕەتەوە بە مەبەستی شەڕ دادەمەزرێت، نەوەک بۆ ئاشتی و تەبایی. ڕاستییەکەیشی شار هەر بە خوێن و گوناهـ دەست پێ دەکات، بۆیە (پێتەر فارب) لە کتێبی (نەوەکانی ئادەم)دا دەڵێت: (شاری مردووەکان پێش شاری زیندووەکان دامەزراوە). هەر شارێک دەگریت، بە چاوپێشین لە قەبارە و شوێنکەوتەی جیۆگرافیی سەرەتا وەک سەنگەرێک هاتووەتە کایەوە و دواتر ژیانی کۆمەڵایەتیی بە خۆیەوە گرتووە. دەکرێت بگوترێت مێژووی ئاوەدانییەکان بۆ تراژیدیا دەستی پێ کردووە. بۆ دەگمەن ناوی گوندێک، یان گەڕەکێک دەبینیت مانایەکی خۆش و گەشبینانەی هەبێت، بەڵکو زۆربەیان ئاماژە بۆ تراژیدیا دەدەن، هەر بۆیە دواتر بە فەرمی ناویان دەگۆڕێت، بەو مەبەستەی لەگەڵ تێڕوانینی فریشتەکاندا ڕێک بێنەوە. لەم ڕووەوە ناوی بەشێک لە گوند و گەڕەکەکانی هەولێر پشتگیریی ئەم بۆچوونەم دەکەن. کەواتە لە قووڵایی یادەوەریی هەر تاکێکدا ئیبلیس بەئاگایە، بۆیە وەک میکانیزمێکی بەرگری پاڵ بە پیرۆزییەوە دەدات، بەوەی پیرۆزی ئەو هێزەیە دەتوانێت زۆرینە لە دەوری خۆیدا کۆ بکاتەوە و دڵنیایان پێ ببەخشێت، ئەنجام نەهێڵێت دۆخی ژیانە ئارامەکەیان بشێوێت و گۆڕانکاریی تێدا بەرپا ببێت.

کەواتە لە شاردا هەمیشە دوو مەیلی دژبەیەک هەن و بۆ دوو ئاڕاستەی جیاوازدا دەڕۆن، مەیلی شەیتان و مەیلی فریشتە، کە یەکەمیان

کەمینە و دووەمیان زۆرینەیە. دەکرێت بگوترێت مێژووی فیکر بریتییە لە شەڕی ئەو دوو ئاڕاستەیە، کە ئەمە لە ئەدەب و هونەردا بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە. هەموو گۆڕانکارییەکان سەر بە ئاڕاستەی یەکەمن. بە مانایەکی دی شەیتان لە پشت هەر کارێکی داهێنەرانەدایە وەک لە حەدیسی (کل بدعة ضلالة وکل ضلالة في النار: هەموو داهێنانێک گومڕاییە و هەموو گومڕاییەک بۆ دۆزەخە)دا دەیبینین، بۆیە سەیر نییە داهێنەرەکان هەم کەمینەن و هەم بە نەفرەتکراون، بە ڕادەیەک هیچ داهێنەرێک نەیتوانیوە ڕۆڵەی سەردەمی خۆی بێت. زۆربەی ئەو پەیکەرانەی هیی داهێنەرەکانن و لە سەنتەری شارەکان دانراون، خاوەنەکانیان لە سەردەمی خۆیاندا بە نەفرەت کراون و بستەک زەویی ئەو شارەیان پێ ڕەوا نەبینراوە. ئێستا بۆیە ڕێزیان لێ دەگیرێت، چونکە زۆرینە پەسەندی کردوون و چوونەتە ناو بازنەی پیرۆزییەوە. بە کورتی هەموو ئەوانەی دوێنێ وەک شەیتان سەیر دەکران، ئەمڕۆ ئەو زۆرینەیە بە بەشێک لە خۆیانی دەزانێت، بۆیە ئەو شارانەی بەردەوام شەیتان نایانهەژێنێت، خامۆشن و لە هەموو نیگەرانی و دڵەڕاوکێیەک، ڕاستتر لە هەموو گۆڕانکارییەک دوورن وەک شارەکانی باشووری کوردستان بە تایبەتی لە دوای ڕاپەڕینەوە. بە مانایەکی دی توانای هەر داهێنانێک بەندە بەوەی تا چ ئەندازەیەک نایەوێت ببێتە فریشتە و ناهەڵێت زۆرینە پەسەندی بکات. کاتێ (دیکارت)ی تەنیا دەڵێت (لەمڕۆوە هیچ بیرۆکەیەک پەسەند ناکەین، تاکو لە ڕووی ئەقڵەوە نەیپشکنین و وەک میتۆد لە بێژنگی نەدەین، گومان لە هەموو شتێک دەکەین، تا ئەو ساتەی ڕاستییەکەی دەچەسپێنین)، ئەوە ڕێک مانای ئەوەیە هیچ باوەڕێک بە فریشتە ناکەین و ڕێی شەیتان دەدەین ڕێنوێنیمان بکات. سەیر نییە ئەگەر (دیکارت) نەک لە شارەکەی، بەڵکو لە کەشوەرەکەی و لە سەرتاپێی دنیایشدا لەناو هەموو فریشتەکاندا تاکە ئیبلیس بووبێت. هەر لەبەر ئەوەیشە فەرەنسا جێ دەهێڵێت و ڕوو لە هۆڵاند دەکات. ئەمڕۆ فەرەنسا بە (دیکارت) دەناسرێتەوە، بۆیە دەرکەوتنی (دیکارت)ێکی دی لە ئێستادا هیچ کاریگەرییەکی نییە، مادام (دیکارت) بووەتە فریشتە، بەڵکو بە پێچەوانەوە (ئەنتی دیکارت)، کە ئاڕاستەی شەیتانە، دەتوانێت کاریگەری هەبێت. ئەوەتا (نیتشە) دێت و هەمان ئەو ئەقڵەی (دیکارت) دایمەزراندووە، دەداتە بەر ڕەخنە، بگرە بۆ پێش (سۆکرات) دەگەڕێتەوە، تاوەکو ئەو مێژووە هەڵتەکێنێتەوە، کە تێیدا هەوڵ بۆ سەروەریی ئەقڵ دراوە، هاوکات هێرشی بۆ سەر کریستیانیتی دەست پێ بکات، بەوەی لە کۆمەڵێک چیرۆکی جوو بەولاوە شتێکی دی نییە، ئەوسا دیسان هێزی کەمینە، کە ئیبلیس نوێنەرێتی، بەگژ هێزی ئەو زۆرینەیەدا دەچێتەوە. ئەو فەیلەسووفە جاڕی ئەوە دەدات

ژیان بۆ ئەوە نییە دەستی پێوە بگیرێت و بپارێزرێت، بەڵکو بۆ ئەوەیە تێبپەڕێنرێت، کە ئەمەیش تەنیا بە (ویستی هێز) دەکرێت. پێی وایە هەردوو شارستانیی یۆنانی و ئەورووپی لەپاڵ کریستیانیتیدا تەنیا عەدەمن. ئەمە بیرۆکەیەکی شەیتانانەیە و زیاتر لە سەدەیەکە دنیای فریشتەکانی ڕۆژئاوا دەهەژێنێت. لێرەدا کاتێ دەڵێین زۆرینە فریشتە و کەمینە ئیبلیسە، مانای وا نییە هەموو کەمینەیەک دەتوانێت ببێتە ئیبلیس، بەڵکو کەمینە هەیە لە ئەنجامی بەرگریکردنی ئێکستریمیانەی لە فریشتەوە کەوتووەتە ئەو سەنگەرەوە. هەر یەکە لە تەوژمە ئیسلامییەکانی وەک ئیخوان موسلمین، داعش، قاعیدە و ئەوانەی دیکە بگریت لەناو خودی ئەو سەنتەرەی ئیسلامدا کەمینەن. بە کورتی ئەو کەمینەیە خۆی بە تاکە لایەنگری زۆرینە و پیرۆزی دەزانێت و هەر بۆ ئەوەیش تێدەکۆشێت. هەروەها دەشێ لەناو ڕووبەرێکی دیاریکراودا زیاتر لە زۆرینەیەکمان هەبن. بۆ نموونە لە دوای ڕاپەڕینەوە هەر کام لە پارتی، یەکییەتی، گۆڕان و ئیسلامییەکان دەگریت زۆرینەی سەربەخۆن، بەڵام خاڵی هاوبەشیان هەیە، کە هەندێک لەو ڕۆشنبیرە کۆمپرۆمایسانەی بە نیازی فریشتە دەنووسن، لە هەوڵی ئەوەدان تەبایان لەنێواندا دروست بکەن، بۆیە دەبینین ڕۆشنبیر هەیە لای هەندێک لەو زۆرینانە، یان زۆر جار لای هەموویان پەسەند کراوە، بەوەی پاڵپشتی ئەو خاڵە هاوبەشانەیە. بۆ نموونە تێکڕای ئەو زۆرینانە لەوەدا یەک دەگرنەوە، کە ئایینی ئیسلام پێویستە تاکە ئایینی فەرمی بێت و لە دامودەستگاکاندا کاری پێ بکرێت. ئەو ڕۆشنبیرە ئەم دەروازەیە دەدۆزێتەوە و دەتوانێت لێیەوە بچێتە ناو دڵی هەموویان، کە دواتر بۆ ئەم خاڵە دەگەڕێینەوە.

بەم شێوەیە لە مێژووی فیکری ڕۆژئاوادا دوو ئاڕاستە بە دی دەکرێن، کە یەکەمیان بە مۆدێرنیتی و دووەمیان بە پۆستمۆدێرنیتی ناسراوە. ئیبلیس لەپشت هەردوو ئاڕاستەکەدایە، بۆیە لەسەر گومان دامەزراون. ئەمیان گومان لە هەموو ئەو شتانە دەکات، کە ئەقڵ وەریان ناگرێت و ئەویان گومان لە خودی ئەقڵ دەکات. هەردوو ئاڕاستەکە درێژبوونەوەیان هەیە، یەکەمیان، لە (دیکارت)ەوە بۆ (هیگڵ)، بۆ (مارکس)، بۆ (هابەرماس) و هتد. دووەمیان، لە (نیتشە)وە بۆ (هایدیگەر)، بۆ (فۆکۆ)، بۆ (دۆلۆز)، بۆ (دێریدا) و هتد. لە بەشێکی زۆری ڕۆژهەڵاتدا پیرۆزی دەستەڵاتێکی گەورەی هەیە، بەوەی خاوەنی زۆرینەیە، بۆیە شتەکان تاکو کۆن دەبن، زیاتر سیمای پیرۆزی بە خۆیانەوە دەگرن. کاتێکیش شتەکان پیرۆز دەکرێن، ئیدی دەستیان پێوە دەگیرێت و ناهێڵن بمرن. هیچ هێزێک ڕێی نەدەدرا یەکێ

لە خشتەکانی ئەو مزگەوت و مەرقەدانەی باشووری کوردستان نەک بشکێنێت، بەڵکو بۆی نەبوو وشەیەکی خراپیان لەبارەیەوە بڵێت، ئەگەر داعش خۆی نەیڕووخاندنایە. بە کورتی لە ڕۆژهەڵات ڕێ نادرێت شتەکان بمرن، بۆیە هەموویان بە جارێ هەن، کە ئەمە لە کارەکتەریستی تاکی ڕۆژهەڵاتی، بە تایبەتی لە هیی تاکی موس□□ماندا بە ڕوونی دەبینرێت، بەوەی پێکهاتەیەکە لە هەموو شتە کۆن و نوێیەکان. لە یەک کاتدا باوەڕی بە خیلافە و سیستێمی پەرلەمان هەیە. جلوبەرگی شەرعیی ئیسلامی و هیی بێباوەڕەکانی ڕۆژئاوا پێکەوە دەپۆشێت. درووشمی سەربەخۆییی کوردستان دەڵێتەوە و بۆ گەڕانەوەی خیلافەی عوسمانییش دەگریی. لە زانکۆدا دوو تیۆری جیاواز لەبارەی دروستبوونی گەردوون، قۆناغەکانی گەشەکردنی کۆرپەلە، نەخۆشی و چارەسەر دەخوێنێت. لە مالەکەیدا حەرام و ح□□□ل ب□ تەنیشت یەکەوەن. نووسەری کورد لە یەک گوتاردا بە با□□ی (نیتشە) و (کامیۆ)دا هەڵدەڵێت و ستاییشی هویمانیزیم و ئایینیش دەکات. لە فڕۆکەخانەی ئیستانبۆڵدا قورئان، کە لای موس□□مان بە نوێنەری پیرۆزی دەزانرێت و وێسکی، کە نیشانەی گ□□اوی□، لە تەنیشت یەک دانراون و بە گەشتیاران دەفرۆشرێن، کە هەندێک چاوی سادە وەک نیشانەی تۆلەرانسی دەیخوێننەوە، بەڵام ڕاستییەکەی پێوەندیی بەوەوە هەیە شتە نوێیەکان دەشێ بە ناچاری بێنە پال شتە کۆنەکانەوە، بەڵام ئەو کۆنانە نەک هەر نامرن، بەڵکو هێندەی دی تەمەنیان درێژ دەبێت و بەرگەی مەرگ دەگرن، بگرە ئەو شتە نوێیانە دەکرێنە ئامێر بۆ خزمەتی شتە کۆنەکان، وەک ئەمڕۆ چۆن س□ت□□□ایت، فەیسبووک، یوتیووب و کەنالەکانی دیکەی تەکنەلۆجیا بۆ خزمەتی ئایین دەخرێنە گ□□. گ□قاری (ڕەهەند) لە کاتی خۆیدا بە نەفرەت دەکرا، کەچی کەم نین ئەوانەی ئەمڕۆ پێیان وایە (ڕەهەند) چاکترین گ□قارە، لە کاتێکدا بەشێکی زۆری ئەو گوتارانەی لەو چەند ژمارەیەدا ب□□او کراونەتەوە هێندە سادەن، کە دوورن لەوەی هیچ ئاڕاستەیەکی بەد و شەڕانگێزیان هەبێت. سەیر ئەوەیە دە ساڵیش زیاترە یەک ژمارەی نەبینراوە، بەڵام مادام زۆرینە پەسەندی کردووە و چووەتە ناو بازنەی پیرۆزییەوە، ئەوا هەر چاکترین گ□قارە و پێیان وایە مانگانە دەردەچێت. بە کورتی وەک هەموو ئەو شتانەی کۆن بوون و کاتی زۆریان بە سەردا تێپەڕیوە، بۆ فریشتە گۆڕاون و نەمرن. بەشێکی زۆری نووسینی ئێمە لەسەر هەستی خوێنەر کار دەکات، کە (هەست) هەمیشە ڕێگرە لەوەی پرسیار لەبارەی ئەقڵەوە بکرێت. بەم شێوەیە (هەست) چاکترین و دڵسۆزترین پاسەوانی ئەقڵە، کە ڕێ نادات ڕەخنەی پێ بگات و بیجووڵێنێت. فەلسەفەی ڕۆژئاوا لەسەر مردن دامەزراوە. بۆ ئەوەی شتێک لە دایک ببێت، پێویستە ئەوەی پێش خۆی بمرێت، کە ئەمە بە

تایبەت لە (شێپنهاوەر)ـەوە دەست پێ دەکات، بۆ (نیتشە) و هەموو ڕەخنەگرانی دیکەی مۆدێرنیتیدا تێدەپەڕێت. یەکێک لە ماناکانی مۆدێرنیتی زەقکردنەوەی تاکە لەسەر حیسابی کۆ و دانانی (ئێستا)یە لە شوێنی (ڕابردوو)دا، بگرە تێکشکاندنی بەردەوامی ئەو (ئێستا)یەیشە وەک بۆ تایبەت لە فەلسەفەی هەڵوەشاندنەوەی (دێریدا)دا دەبینرێت، کە ئەمە مانای سڕینەوەی دەستەڵاتی پیرۆزییە، بەوەی پیرۆزی تەنیا کاتێک دەتوانێت ئاکتیق ببێت، کە زۆرینە بە دەوریدا کۆ دەبنەوە و ڕابردوو دەکەنە ئامانج.

وەک چۆن هەمیشە شەیتان شار دادەمەزرێنێت، ئەوە هەر شەیتانیشە هونەر، ئەدەب و فەلسەفە دادەهێنێت، بەڵام بەردەوامیش زۆرینە هەوڵ دەدات ئەوە پێشان بدات، کە دەشێ ئەمانە فریشتەیش بن. بۆ نموونە سینەمای عەرەبی، بە تایبەتی هیی میسری، کە کەمینەیەک بۆ پاڵپشتی شەیتان دایمەزراند و هەموو شتەکانی پێچەوانەی فریشتە بوون، بەڵام وردە وردە هەندێک هونەرمەند ویستوویانە بڵێن فریشتەیش بەشی خۆی لەوانەدا هەیە، بگرە دەکرێت تەنیا هیی فریشتە بێت وەک ئەو فیلمانەی باس لەوە دەکەن چۆن مرۆق دەست لە گوناهەکانی هەڵدەگرێت و بۆ قاپیی خودا دەگەڕێتەوە، یان ئەوانەی گەڕانەوەی سەردەمی زێڕینی خیلافەیان کردووەتە بابەتی سەرەکیی خۆیان، کە ئەمە سادەترین شێوازی هونەر و ئەدەبە. پارادۆکس ئەوەیە لە بەشێکی زۆری ئەو فیلمانەدا هونەر وەک کارێکی سووک و هونەرمەند لە شێوەی کەسێکی درۆزن و ساختەچی پێشان دراوە، کە یان ئەوەتا تۆبە دەکات و بە لای زۆرینەدا دەگەڕێتەوە، یان ڕیسوا دەبێت. ئەمڕۆ بە گشتی سینەمای عەرەبی ئەرکێکی پیرۆزی لە ئەستۆدایە، کە لە لایەک ناهێڵێت موسڵمان ئاگای لە مێژووی خۆی ببڕێت و لە لایەکی دی لە بنەماکانی ئەو دینەی تێدەگەیەنێت. لە ڕەمەزانیشدا باری سەرشانی سووک دەکات، تاکو بە دڵنیایی و لە ئەتمۆسفێری ئارامدا ڕۆژوو بگرێت. لێرەدا گرنگ نییە ئەو ئەکتەر و دەرهێنەرانە ڕۆژانە جلوبەرگی مۆدێرن دەپۆشن و ژیانێکی مۆدێرنانە بە سەر دەبەن، بەڵکو ئەو پەیامە گرنگە لە ڕێی هونەرەوە دەیگەیەنن. ئەوان لە گەڕاندنەوەی خەونی خیلافەتدا بە پێشەنگ دادەنرێن، بەوەی لە ماوەی ئەو چەند دەکەیدەی ڕابردوودا بەردەوام ئاکتی ئەو کارەکتەرانەی ڕابردوویان کردووە و هەستی نۆستالگیای جەماوەریان وروژاندووە. ئەمڕۆ سیمای داعشەکان هەمان سیمای ئەوانەن لەو فیلمانەدا، جلوبەرگیان لەگەڵ هیی ئەوان جیاواز نین و زمانیان تەواو لە زمانی ئەوان دەچێت. وەک ئەوان ئازا و دەستوەشێنن و بەزەیان بە دوژمندا نایەتەوە، مادام لەسەر هەقن و پەیامی خودا دەگەیەنن. هەمان دەخ

لای ئەو ڕۆشنبیرە ناسراوانەی ئێمەدا بە دی دەکرێت. بۆ نموونە یەکێکیان لە گفتوگۆی تیقیدا دەڵێت بە فڵان سەرکردەی ئیسلامی سەرسامم، یان ئەوەی تریان بە کۆنگرەی فڵان حزبی ئیسلامیدا هەڵدەڵێت و دانەیەکیان دەنووسێت یەک خاڵی هاوبەش لەنێوان داعش و مێژووی ئیسلامدا نییە. هەیانە ڕۆژانە دوعا بۆ پەرلەمانتاران دەکات و لە ڕەخنەی عەلمانییەکانیان دەپارێزێت. ئەو ڕۆشنبیرانە لە ماوەی ئەو چەند ساڵەی ڕابردوودا تەواو خۆیان لەگەڵ زۆرینەدا سازاندووە و دەستیان لە مەیلە شەیتانییەکانیان هەڵگرتووە. بە مانایەکی دی خۆیان و بەرهەمەکانیان چوونەتە بازنەی فریشتەوە، بەوەی گوێ لە داخوازییەکانی جەماوەر دەگرن. ئەمڕۆ زۆرینەی موسڵمانی میللی، واتە ئەو موسڵمانانەی بە ئیسلامی لە دایک بوون، بەڵام بە لای جیهاد و چەمکەکانی دیکەی کوشتاردا ناچن؛ دژی داعشن، کە وەک گوترا داعش کەمینەیە، بەڵام هەرگیز شەیتان نییە، بۆیە ئەو ڕۆشنبیرانە وەک ئەرکی س□□ر شانیان بەرگری لەو زۆرینەیە دەکەن. دەشێ ئەوانە لەنێوان خۆیاندا بە سادەیی لەسەر هەندێک چەمک ڕێک نەکەون، بەڵام زۆربەی هەرە زۆریان لەوەدا یەک دەگرنەوە، کە هەستی ئەو زۆرینەیە گرنگە و پێویستە لە بەرچاو بگیرێت. لەبارەی داعشەوە پێیان وایە ئەوانە خەواریجن. داعشیزم ستایلێکی نوێی بیرکردنەوەی ئیسلامی سیاسییە و دوور و نزیک درێژکراوەی مێژووی پێش خۆی نییە. بەردەوام پێیان لەسەر ئەوە داگرتووە، کە داعش دەیەوێت ئایینی ئیسلام لە بەها ڕۆحانییەکانی دابماڵێت. ڕاستە بە پێویستی نازانن بڵێن درێژکراوەی کام مێژووە نییە و لە چ سەردەمێکدا ئیسلام خاوەنی ئەو بەها ڕۆحانییانە بووە، بەڵام چونکە دڵسۆزانە بەرگرییان لە زۆرینە کردووە و بە زمانی ئەوان دواون، ئەوا کاردانەوەی گەورەیان هەبووە، بە ڕادەیەک لە زۆربەی ئەو گفتوگۆیانەی لەبارەی ئەوەی (ئاخۆ داعش پێوەندیی بە ئیسلامەوە هەیە) کراون، لە لایەن زۆرینەی ئەو موسڵمانە میللییانەی بە داعش ڕازی نین؛ پشتیان پێ بەستراوە. لە نووسراوەکانی ئەو چەند ساڵەی ڕابردوویاندا کەم و زۆر ئەوە بە دی ناکرێت بایەخیان بە بابەتی ئیسلام دابێت، تەنانەت ئایەتێکیان بە نموونە نەهێناوەتەوە، بەڵام بەوەدا ئەمڕۆ شەڕی داعش بووەتە خەمی زۆرینە و ئەوانیش ڕۆڵەی سەردەمی خۆیانن، ئەوا نەیانتوانیوە بێدەنگ ببن و پشتگیری لە زۆرینە نەکەن. دەیان کەس لە فەیسبووک بابەتەکانیان شەیر کردوون و سەدان لایکیان بۆ کراوە. نووسەرانی وەک (ئومێد قەرەداغی)، (سەروەر پێنجوێنی)، (ئیبراهیم مەلازادە)، (وەلید عومەر)، (ئاراس وەهاب) و یەک دووانێکی دی ئەوە چەند ساڵە خۆیان بۆ ئەو باسە تەرخان کردووە، بەڵام چونکە وەک ئەمان ڕوویان لە زۆرینە نەبووە، نەیانتوانیوە بۆ تێڕوانینی

جماور ببن پاپشت. ئوان ئویش دزانن ب ئو زریینی گرنگ
نیی ت کات لبارى باب تکو دنووسیت لى قوو بووبتیو و
شارزاییت لیو هبت، بکو ئو گرنگ بزانیت چن دبیت
پاپشتى و دنوایی ددیتو. بو مبستى زیاتر ل لاین
جماورو پسند بکرن، ئوا پویست برد‌وام دربکون.
هیان ل حفتیکدا فریای ئو دکوت گوتار ب دوو ژنام
بنووست، لگ گقارکدا گفتوگ بکات، ل سر کنالى تیقیدا
دربکوت و سانیش کتب بخات بازارى چاپمنیی‌و. دتوانن
لبارى هموو شتکو بنووسن و قس بکن. ب کورتى ئو نووسر
ناسراوان مبستیان بن مرج نیی فیکر هر هیى شیتان بت و
ل کمیینیکدا برجست ببت، بکو دش ببت فریشت و
زریین پسندى بکات. نخر، مرج نیی شنبیر کسکى گشگیر
بت، زربى کاتى ب خوندنوى کتب قبکانو ب سر ببات و
لناکاو ل ى پژو دربکوت، بکو دش وک جنگاورى
حقیقتپارز بردوام لناو جماوردا بت و ژان لو
کنانــدا درووشمکانیان بتو. هر ئو شنبیران زر ب
ئاسانى دن و دنووسن گویشى هموو دیکتاترکان دچنو
سر (مارکس)، یان دش بنووسن هرچى یسیزم لو ژئاوای هن
ل (نیتش) و (هایدیگر)ــو سرچاو دگرن. ب کورتى ئو
شنبیران بی دتوانن ب ئاسانى ئوان دربب‌ن، چونک ئو س
فیلسووف ب هموو جیاوازییکانیانو سر ب ئاستى
کمیینن، بام کات شتک پوندیى ب زریینو، استتر ب
فریشتو هی، ئوا زیرکان و ب هموو شویک خیانى لگدا
دگونجنن. مرق ب ئوى نموونى زق لناو ئو شنبیراندا
بدزتو، ک لم چند سای ابردوودا، ب تایبتى ل حەقدەی
فبریوەریو پاپشتى فریشت بوون، دروستتر لاینگرى خون و
بچوونى چین و توژ جیاوازکانى کمگا بوون، ئوا لو
ئاسانتر نیی لناو گرووپى هندا بیان بگت، ئگرچى ئو
گرووپ ب استى هوشاوتو و تنیا ناوى لاى زریین ماو.
ئوان دیانو بن شنبیر ئو بوونورى نیی گانکارى
دکات، بکو کسک دتوانت ئارامى و دنیایى ب زریین
ببخشت و بخشیویشیان. گرنگ ئوی سرجم ئندامانى کمگا
بزانن شنبیرى گوریان هی و زانیویشیان. بم شوی زربى
ئو شنبیران لگ خاونى هموو ئو بچوون باوانى ناو
کمگادا ل پیمانى کمایتیى پیرزدان، ک زریین خى
سپاندوویتى. ب نموون ئو حزب ئیسلامییانى سیستمى
پرلمانیان پسند کردوو، ک ل بنتو سیستمى سکلاریزم،

ئەمڕۆ دەستبەرداری ئایەتەکانی جیهاد بوون، یان هیچ نەبێت بۆ ئاییندەیان هەڵگرتووە، چونکە ئەگەر وا نەکەن، ئەوا دەچنە خانەی داعشەوە و دەبێت جاڕی دامەزراندنی خیلافە بدەن، بەوەی ئەوان، داعشەکان، فۆکووسی سەرەکییان لەسەر ئەو ئایەتانەیە، کە باس لە جیهاد و سەپاندنی جزییە بەسەر ناموسڵماناندا دەکەن، بۆیە بوونەتە کەمینە و لای موسڵمانی میللی قەبووڵ ناکرێن، بەڵام هەر ئەوانە، مەبەست لە ئەندامی حزبە ئیسلامییەکانی پەرلەمانە، کاتێ قسە دێتە سەر ئەو ئایەتانەی پێوەندییان بە ژیانی کۆمەڵایەتییەوە هەیە، بۆ نموونە فرەژنی، ئەوا زۆر بوێرانە بەگرییان لێ دەکەن و دەڵێن ئەمانە سەوابتن، کە ئەمە چ لەگەڵ خواستی زۆرینە و چ لەگەڵ تێڕوانینی ئەو ڕۆشنبیرە ناسراوانەدا ڕێکە، بۆیە سەیر نییە لای هەندێک لە ڕووناکبیرە ناسراوەکانی ناو ڕەهەند ستاییش دەکرێن. بە مانایەکی دی ئەوە زۆرینەیە ئەوەی سەپاندووە حزبە ئیسلامییەکان و ڕۆشنبیرە ناسراوەکان چی بڵێن و چی بنووسن. خۆ بەردبارانکردنی ژن و پیاویش، کاتێ زینا دەکەن، سەوابتی دینە. دەستبڕینی دز و کوشتنی ئەوەی واز لە نوێژیش دەهێنێت (تارك الصلاة) هەر سەوابتە، بەڵام ئەمڕۆ زۆرینە لەو ئاستەدا نییە ئەمانە پەسەند بکات، بۆیە خۆیانی لێ دوور دەخەنەوە. ئەگەر زۆرینە ئەوانەیش پەسەند بکات، ئەوا ئەوان کاریان پێ دەکەن و ئەوسا بێگومان ڕۆشنبیرە ناسراوەکانیش وەک فرەژنی و زۆری دی هیچ ناڕەزاییەکیان نابێت، مادام بووەتە کۆدەنگی زۆرینە و لە بەرژەوەندیی ئارامیی شاردایە. مەبەست ئەوەیە لەبەر خاتری ئەو زۆرینەیە هەموو لایەک، چ حزبەکان و چ ڕۆشنبیرە ناسراوەکان ئەو کۆنتراکتەیان کردووە، بەو مەبەستەی نەک هەر بەگژ یەکدا نەچن، بەڵکو تەبایی و ئارامیی نێوانیشیان بپارێزن. له سەرەتای ڕاپەڕیندا ئەدەبێک خۆی نمایش کرد، کە دەیویست بە ڕاستی شەیتان بێت، بەڵام لەم چەند ساڵەی دواییدا بەشێکی زۆری نووسەری ئێمە دەیانەوێت بە نیازی فریشتەکان، ڕاستتر وەک فریشتەکان بنووسن. ئەمڕۆ هێندەی وشەی فریشتە، پەپوولە، گوڵ، سپی، پیرۆز و بەهەشت دەخوێنینەوە، هێندە شەیتان، گوناه، ڕەش، دڕک، دۆزەخ و کوفر نابینین. بە مانایەکی دی ئەو ئەدەبە بە شێوەیەک سادە بووەتەوە، کە زۆرینەی خەڵک پێی ڕازین و لێی تێدەگەن، بگرە بە سەرچاوەی ئارامیی خۆیانی دەزانن. لە سەرەتای ڕاپەڕیندا خەڵک گلەیی ئەوەیان لە ڕۆشنبیرە ناسراوەکان دەکرد، گوایە زمانیان ئاڵۆزە و لێیان تێناگەن، بەڵام ئەمڕۆ ئەو گلەییانە نەماون و بەشێکی زۆری ئەوانە بە زمانی خەڵکی ئاسایی، بگرە هەندێجار لە هیی ئەو خەڵکەیش سادەتر دەنووسن. ئەگەر ئەمڕۆ سیمای ئەو نووسینانەیان بە هۆی لاوازیی ڕەخنەوە بە ڕوونی دەرناکەون،

ئ□وا ل□ ئايندەدا ڕووبەڕووی هەموو ئەو ميتۆدانە دەبنەوە، كە مەبەستيانە بە نيازی ئيبليسيانە دنيای فريشتەكان بشڵەقێنن. ئێستايش سيگناڵەكانی دەركەوتوون، بەوەی نەوەيەكی نوێی شەڕانگێزی ڕەخنەگر دەيەوێت بە شێوەی جياواز هەموو ئەوانە بخوێنێتەوە و بەو حوكمە ڕازی نەبێ، كە زۆرينە بۆی دەركردوون.

ئێمە پێمان لەسەر ئەوە داگرت، كە شەيتان شار دادەمەزرێنێت، بەڵام بەردەوام زۆرينە دەيەوێت ئەو شيەتانە بۆ فريشتە بگۆڕێت، كە وەك گوترا هەردوو ڕەگەزی مێژوو و دەستەڵاتی مێژوو لەم ڕووەوە ڕۆڵی كاريگەر دەبينن. ئێستا ناكرێت باس لە دوو جۆر شار نەكەين، يەكەميان، ئەوانەی زوو زوو شەيتانی جۆراوجۆريان تێدا دەردەكەوێت و دووەم، ئەو شارانەی درەنگ شەيتان ڕوويان تێ دەكات و شەيتانەكانيشيان لە يەكدی دەچن. شارەكانی ئێمە لە جۆری دووەميانن، بەوەی هيچ يەكێ لەو دوو ئاڕاستەيەيان بە خۆيانەوە نەديوە، كە لە شارەكانی ڕۆژئاوا و هەندێك شاری ڕۆژهەڵاتدا هەن، بۆيە بە پلەی يەكەم شاری فريشتەكانن و ڕۆشنبيرەكەيشی دڵسۆزترين پاسەوانيانە. لەناو شاری ئێمەدا ئەقڵێك هەيە دەيەوێت بە شێوەی فريشتانە مامەڵە لەگەڵ بەكارهێنانی تەكنيكدا بكات. واتە دەيەوێت لە شاردا مۆدێرنيزەيشن هەبێت، دروستتر پارچەكانی تەكنەلۆجيا لە ئاستی فراواندا بە كار بهێنێت و هاوكات ڕێ لە هەر گۆڕانكارييەك بگرێت، كە شەيتان دەيهێنێتە كايەوە. بە مانايەكی دی ئەگەر تەكنيك كەرەستەی شەيتانە و بۆ مەبەستی گۆڕانكاری بە كار دێت، ئەوا ئەو ئەقڵە دەيەوێت بە نيازی فريشتە دەستيان بۆ ببات. واتە گەرەكيەتی (نيازی فريشتە) و (كەرەستەی شەيتان) پێكەوە گرێ بدات. بوونی بێژمار كەناڵی سەتەڵايتی دينی و ئەكاونتی مەلا و شێخەكان لە فەيسبووك و تويتەردا تەنيا مانای كۆكردنەوەی ئەو دو ڕەگەزە ناكۆكەيە، تاكو دواجار سيمای يەكەميان بسڕێتەوە. ئەوان دەيانەوێت بە كەرەستەی شەيتان پەيامی خودا بگەيەنن، بەو مەبەستەی لە ڕێی بەكارهێنانەوە خودی كەرەستەكەيش پاك بكەنەوە و سيمای پيرۆزيی پێ بدەن. تێكڕای فەيلەسووف و بيرمەندان لە ماوەی ئەو سەدوپەنجا ساڵەی ڕابردوودا بە شێوازی خۆيان ڕووبەڕووی پرسياری پێوەنديی نێوان تەكنيك و مر□ق بوونەتەوە، لەوانە (دۆركهايم)، (ڤيبەر)، (ماركس)، (نيتشە)، (فرۆيد)، (هايديگەر)، (هابێرماس) و زۆری دی، بەوەی تەكنيك گۆڕانكاريی گەورە بەسەر بيركردنەوەدا دەهێنێت، بگرە دەتوانێت شوێنی خواوەند بگرێتەوە، بۆ نموونە (هايديگەر) هێندە لە ئاست تەكنيكدا ڕەشبينە، دەگاتە ئەو باوەڕەی زانست و ئەو شێوازە بەكارهێنانە هەڵەيەی تەكنيك مەترسي□كی گەورەيان پێك هێناوە و

لەپێناوی قازانجدا سرووشتیان بۆ بابەت گۆڕیوە، لە کاتێکدا لەو شارانەی وەک هیی ئێمە فریشتە باڵی بە سەردا کێشاون تەکنیک هیچ پرسیارێک ناورووژێنێت. بە کورتی تەکنیک نیگەرانیی وجوودی (Existential anxiety) ناهێنێتە کایەوە، بەڵکو تەنیا ترسێکی ڕووکەشانە دەخوڵقێنێت، ترسی ئەوەی ئاخۆ دەتوانرێت بکرێتە هۆکارێک بۆ خزمەتکردنی پیرۆزی و بۆ وەستانەوە لە دژی بەرهەمهێنەرانی ئەو تەکنیکە! کەم نین ئەو گرووپە چەکدارە جیهادیانەی بە چەکی ڕۆژئاوا هەڕەشە لە خودی ڕۆژئاوا دەکەن. دەگەینە ئەوەی بڵێین لەو شارانەی وەک هیی ئێمە وان، داهێنان شتێک نییە لە ناوەوە ڕوو بدات، بەڵکو لە دەرەوە دێت، بۆیە لەجیاتی ئەوەی پرسیاری ئۆنتۆلۆگی بورووژێنێت، ئەوا وەک گوترا ترسێکی سادە دەهێنێتە کایەوە ئاخۆ چۆن بە کار بهێنرێت. ئەمە تەنیا داهێنانی فیزیکی ناگرێتەوە، بەڵکو بۆ داهێنانی مۆڕاڵییش هەمان شتە. واتا زۆر ئاساییە ڕۆمان، کە بەرهەمی شاری پیشەسازییە و مێژووی دەرکەوتنی بۆ سەدەی حەڤدەهەم دەگەڕێتەوە، لە سەدەی هەژدەهەم گەورە بووە و لە سەدەی نۆزدەهەم و دواتر پێگەیشتووە، واتا بەرهەمی ڕێنەیسانس، شۆڕشی پیشەسازی و کۆمەڵێک وەرچەرانی دیکەی مێژووە و کەناڵی دەربڕینی شەیتانە، کەچی لای ئێمە ببێتە ئامێرێکی سادە بۆ دەربڕینی هەستی فریشتەکان. لای ئەو زۆریینەیە چاکترین ڕۆمان ئەوەیە باس لە دڵداری، تەبایی، خۆشگوزەرانی و ئارامی دەکات، کە ئەمەیشی ئاسان دەست دەکەوێت. لە بەرانبەردا هەر ڕۆمانێک بە نەفرەت دەکرێت و ناسنامەی داهێنانی لێ دەستێنرێتەوە، ئەگەر نەیەوێت بەو سادەییە باس لە کارەکتەر، شوێن، کات، ڕووداو و ئێڵەمێنتەکانی دی بکات. بە کورتی چاکترین ڕۆمان ئەوەیە بە زمانی سادە و بە گێڕانەوەی ڕاستەوخۆ نووسراوە، زۆریینە لێی تێگەیشتووە، پەسەندی کردووە و دەنگی بۆ داوە، نەوەک ئەوەی کەمیینەیەک لە ڕەخنەگران هەڵیانسەنگاندووە. لە شاری فریشتەکاندا خودی ڕەخنە لە میتۆدی (گەڕانی بەردەوام بە دوای کێشەکان و قووڵکردنەوەیان)—ەوە دەبێتە (دۆزینەوەی چارەسەری کێشەکان و سادەکردنەوەیان). ئەگەر زانیمان ڕەخنەگرە گەورەکانی دنیا وەک (باختین)، (بارت)، (تۆدۆرۆڤ)، (گۆڵدمان) و زۆری دیکە لە پشت فەیلەسووف و بیرمەندانی وەک (دیکارت)، (کانت)، (هیگڵ) (کیەرکەگۆرد)، (مارکس)، (نیتشە)، (فرۆید)، (برجسۆن) و زۆری تردا پێگەیشتوون، ئەوسا دەزانین ڕەخنە ڕێگای قووڵکردنەوەی بیرۆکەکانە، لە کاتێکدا لای ئێمە بۆ هەستێکی ویژدانیی گۆڕاوە، کە ڕەخنەگری دیمۆتیک بە میتۆدی تیۆلۆجی کار دەکات و ئەوە بە ئەرکی خۆی دەزانێت خێر و شەڕی نووسەر هەڵبسەنگێنێت، تاکو بزانێت تای کامیان قورسترە، کە ئەمە بێ کەم و

زیاد میتۆدێکی ئایینییە و لەناو ڕیچو□□کی ئایینییشدا بە ڕێوە دەچێت. لەم دۆخەدا تێکست زۆر بە سادەیی بریتییە لە ژیانی نووسەر. لەو ماوەیەدا چەند خێری کردووە و چەند گوناهـ؟ ئەمەیش مانای وایە تێکست لە سەبجێکتەوە بۆ ئۆبجێکت دەگۆڕێت. کەواتە تێکست تەنیا ئاوێنەی چاکەوخراپەی نووسەرە و هیچ ڕۆڵێکی دیکەی نییە، بەڵام لەگەڵ تێڕوانینی فریشتەکاندا بە چاکی ڕێک دەکەوێت.

دەرکەوتنی دیاردەی تونێڵەکان له دنیای ڕۆژهەڵات، دروستتر لای موجاهیدەکاندا مانایەکی سیمبۆڵیی هەیە و دەربڕینێکی نەستییانه (Unconscious expression)‌یه له شەیتان، بەوەی دینەکان دەڵێن شەیتان له قیامەتدا دەکەوێتە خواری خوارەوەی دۆزەخ. ئەو هێزانه چ حەماس له فەڵەستین و چ چەکدارانی دیکەی ئیسلامی له سووریا بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی دوژمن پەنایان بۆ تونێڵ بردووە وەک بڵێی لەسەر ئاستی سیمبۆڵدا له دژی شەیتان بجەنگن و بەرگری لە فریشتەکان بکەن. ئەمڕۆ دەبینین لەو شارانەدا سیمای شارستانی بە تەواوی سڕاوەتەوە. دەگەینە ئەوەی بڵێین جیاوازیی نێوان شاری ڕۆژئاوا، ڕاستتر شارە پیشەسازییەکان لەگەڵ شاری نامێژوویی، واتە ئەو شارانەی بە قۆناغی شۆڕشی پیشەسازیدا تێنەپەڕیون وەک ئەوانەی ئێمە، ئەوەیە، له یەکەمیاندا شەیتان حوکمڕانە و فریشتە دەردەکات، بەڵام له دووەمیاندا فریشتە دەستەڵاتدارن و ڕێی شەیتان نادەن بێنە ناویانەوە. ڕەیسیستی ڕۆژئاوا پەناهەندەی ڕۆژهەڵات لە شێوەی فریشتەدا دەبینێت. پێی وایە بە هاتنی فریشتە بۆ وڵاتەکەی دۆخی ژیانی تێک دەچێت و لە گۆڕانکاری دوور دەکەوێتەوە، لە کاتێکدا ڕەیسیستی ڕۆژهەڵاتی (دیسان لەگەڵ پارێزی زۆرم بۆ چەمکی ڕەیسیستی ڕۆژهەڵاتی) خۆی بە فریشتە دەزانێت و له ئاستی هەر شەیتانێکدا دەوەستێتەوە، ئەگەر لێی نزیک ببێتەوە، بەوەی ترسی هەیە بە هاتنی ئەو ڕەگەزە نوێیە گۆڕانکاری لە ژیانیدا ڕوو بدات. (ڕەیسیستی ڕۆژهەڵاتی!) بە ڕاناوی کەسی یەکەمی کۆ دەدوێت و دەڵێت: (مەیەرە ناومانەوە، یان مەیەنە ناومانەوە)، بەڵام رەیسیستی ڕۆژئاوا بە شێوازی کەسی یەکەمی تاک دەدوێت: (مەیەرە ناومەوە، یان مەیەنە ناومەوە). بەم شێوەیە لە ڕۆژئاوا شار بریتییە لە تاک، لەکاتێکدا شار بۆ ڕۆژهەڵاتییەکان، ڕاستتر بۆ دانیشتووانی ئەو شارانەی لە هیی ئێمە دەچن و خاوەنی ڕۆشنبیری وەک هیی ئێمەن، کۆیە و هیی هەمووانە، بە مەرجێ بە گیانی فریشتانەوە تێیدا بژین. سەیر نییە ئەمڕۆ لەگەڵ هاتنی عەرەبە ئاوارەکاندا ترس□□کی کۆلێکتیڤ دەرکەوتووە و بۆ دەرکردنیان گەلەکۆمەکێ دەکرێت.

گوتمان لەو شارانەی وەک هیی ئەمەن زەرینە لە ڕێی پیرۆزییەوە ڕووبەڕووی شەیتان دەبێتەوە، بەو مەبەستەی خۆی لەگەڵ بەرهەمەکانی ڕابهێنێت و دواجار بە گیانی فریشتانەوە بە کاریان بهێنێت، لە کاتێکدا لەو شارە مێژووییانەدا شەیتان خۆی ڕووبەڕووی شەیتان دەبێتەوە. هەموو ئەو فەیلەسووف و بیرمەندانەی لەسەرەوە ناومان هێنان، شەیتانن، یان بە مانایەکی دی لە ڕێی شەیتانی خۆیانەوە ڕووبەڕووی شەیتان بوونەتەوە، بە ئەوەی نە بانگەشەی ئەوەیان کردبێت کە کۆنفلیکتەکەیان کۆتایی دێت و نە مژدەی سەرکەوتنیشیان دابێت. لەو شارانەی ئەواندا شەیتان بە ڕووتی دەردەکەوێت و پێویستی بە پۆشین و شاردنەوە نییە. زۆربەی فیکری ئەو فەیلەسووف و بیرمەندانە لەسەر ئەوە دامەزراون لە شاردا بستێک زەوی بۆ فریشتە نەماوە. (هابەرماس) لەناو هەموو ئەو شەیتانە گەورانەدا تاقانەیە، کە لە ئاستی شاری ڕۆژئاوادا هەندێک گەشبین بێت، لە کاتێکدا ئەویش باوەڕی وایە مۆدێرنیتی، کە هاوواتای شارە، لە قەیرانی گەورەدایە و ئەگەر فریای خۆی نەکەوێت، ئەوا بەرەو ڕووخان مل دەنێت. بە گشتی لەو شارانەدا مرۆڤ لەگەڵ کێشەی گەورە گەورەدا ڕووبەڕووە و ڕۆشنبیرەکەی هیچ مژدە و هیوایەکی پێ نابەخشێت، کە ئەمە خەسڵەتی فیکر و فەلسەفەیە، بە ئەوە هەن کێشە بخوڵقێنن، نەوەک چارەسەری ئەوانە بکەن، دەرکەوتوون، بەڵام لە شارەکانی ئەمەدا مرۆڤ لە کێشە دوورە، مادام پشتی بە زەرینە داوە و ڕۆشنبیرەکەیشی دڵنەوایی دەداتەوە. ئەمڕۆ شارەکانی ئەمەن پڕن لە فریشتە و ناهێڵن ئەو ئارامییە بە هیچ شێوەیەک بشێوێت.

سەرنج:
درافتی ئەم باسە وەک هەندێک لە هاوڕێیانم دەزانن لە گەرمەی ئاوارەبوونی خەڵکی مووسڵ و دەوروبەریدا نووسرا، بەڵام بە هۆی خەریکبوونم بە شتی دیکەوە، پاکنووسەکەی درەنگ کەوت.